

men door het aantal zitplaatsen van 1800 naar 2800 op te voeren niet meer elitair is. Ik wil wel aan de verdere discussies over de Bastille meewerken, omdat er twee mogelijkheden zijn: ofwel draait het uit op een totale miskleun en maakt men van de Bastille het summum, met alle grote namen; ofwel wordt het de laatste opera van de moderne tijden, die aan het genre een nieuwe dimensie geeft. Aan dat laatste wil ik graag meewerken."

Een soort mausoleum ?

"Ik zou het anders stellen. In de kunstgeschiedenis gebeurt het meer dat op een bepaald moment een enorm, ultiem testament wordt gemaakt: niet om een lijk in op te baren, maar om te tonen hoe levend het was tijdens een bepaalde periode. Het Parthenon is gebouwd op het moment dat de Griekse polis op zijn hoogtepunt was, er was geen opgang meer mogelijk. Als de Bastille een functie zou hebben, zou het in die zin moeten zijn. Zo is ook het Centre Pompidou geweldig bekritiseerd, toch is het één van de interessantste cultuurhuizen van de laatste twintig jaar: het toont dat de kunst in onze tijd consumptie-waar geworden is, maar het doet het op een zodanig overdreven manier dat het bijna weer kunst wordt."

Bij het publiek van de Nationale Opera vallen twee blokken op: de enen applaudisseren omdat er goed geacteerd wordt, de anderen omwille van prachtig gezongen aria's.

"Er is een grote mutatie aan de gang bij ons publiek. Vorig jaar zijn er van de 4000 abonnementen 1500 niet hernieuwd, maar er kwamen 3500 nieuwe in de plaats. En die evolutie is nog niet beëindigd."

Wat doe je aan het probleem dat mensen staan te vechten voor een kaartje?

"Daar is geen oplossing voor op dit ogenblik. Toen de kerk 'marcheerde', kon je daar ook niet binnen. Moet je daarom de eredienst veranderen, nee toch?"

Ik heb nogal wat mensen ontmoet die naar aanleiding van Lucio Silla opmerkten dat je, om opera te kunnen genieten, eerst flink wat lectuur moet verrichten. Daar heeft iedereen toch de tijd niet voor ?

"Door de ongelooflijke democratisering is voor een heleboel mensen de mogelijkheid ontstaan een cultuurpatrimonium te ontdekken, maar in sociologische omstandigheden die hen er niet op voorbereiden. De Griek die naar een tragedie ging kijken, kende de mythos. De Middeleeuwer kende de religie en bezat een grote visuele kunst. Nu, is het zelfs zo erg geworden dat wij, moderne mensen, schilderijen van Dürer niet meer kunnen lezen. Bosch kunnen we niet meer begrijpen omdat we de ontcijferingstechniek niet kennen. Voor de muziek geldt net hetzelfde: de muziek werd destijds geschreven voor het hof. De aristocraten wisten waarover het ging, want ze speelden allemaal wel een instrument. Wanneer mensen zeggen dat ze niets van Lucio Silla begrijpen, ligt dat niet aan hen, maar aan onze maatschappij. We zijn zo bezig met het beroep, dat de cultuurbagage ontbreekt."

Anderzijds gaan mensen wel tot drie maal toe Amadeus bekijken.

"Omdat daar de code tot hun niveau is teruggebracht. Onze wereld heeft idolen nodig. Mozart is in die

film een man zoals men hem nu graag voorstelt: een artiest, met veel erotiek, en een bepaalde vulgariteit. Hij had daar natuurlijk bepaalde aspecten van, maar de film toont hoegenaamd niet de historische Mozart: die had om maar iets te noemen een enorme werkkraacht."

Het failliet van de politici

"Heel belangrijk lijkt me dat we nu nadenken over modellen voor de toekomst, opdat, wanneer er iets uitbreekt en er grote wanorde heerst, niet alleen de rechtsen, die altijd modellen klaar hebben, hun model zouden opleggen, maar we er ook andere zouden hebben. In de kunst zit altijd een vorm van profetie. Wat Bosch heeft voorzien, is gebeurd. Dat heeft niets te maken met een catastrofe-theorie, maar laten we toch inzien dat het wereldfinancieelstelsel werkelijk op het spel staat. Kijk naar de stijgende dollarkoers. Het gevaar is niet zozeer een atoomoorlog maar het ineensstorten van de monetaire situatie. Dat kan binnen de dertig dagen catastrofale gevolgen hebben in de wereldsteden: bepaalde voedingsmiddelen kunnen dan niet meer gekocht worden. Dat alles terwijl we voor het eerst in de geschiedenis met zoveel mensen op een zo beperkte ruimte opgehoopt zitten. We moeten ons absoluut op zulke crisissituaties voorbereiden en nieuwe modellen voorzien."

Denk je dat een generatie daartoe in staat is ?

"Ik vraag altijd aan de historici mij te vertellen wat er juist tussen 500 en 700 na Christus gebeurd is. Niemand weet het precies. Dat is toch onvoorstelbaar! En toch hebben mensen in de jaren 400 bij de Romeinen aangebonden modellen voor te bereiden. Er werden er géén voorbereid, er is een black-out van 200 jaar. Vijf generaties waarover men niets weet! En dat is nog maar 1500 jaar geleden. Door geen modellen te scheppen heeft men de geschiedenis 1000 jaar teruggedraaid."

"Europa heeft afgedaan. De partijpolitiek heeft ons totaal verloederd. De politici hebben sinds de tweede wereldoorlog veertig jaar de tijd gehad om Europa een gezicht te geven, ze zijn er niet in geslaagd. De kunstenaars zijn de enigen die Europa een gezicht hebben gegeven. Wij hebben een Europese kunst geschapen. Maar we staan alleen. Daarom heb ik veel zin om binnen de tien jaar uit te wijken naar Amerika. Als ik vind dat ik met een equipe bepaalde nieuwe modellen kan opbouwen, zou het dom zijn die in Europa te laten verloren gaan. Daarom geloof ik in een elite, want die

